

Mindre meddelelser

Sjældnere fugle i Jameson Land, Østgrønland, somrene 1982-84

Tre somres undersøgelser af gåsebestandene i Jameson Land, Østgrønland, (J. Madsen et al., Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 78: 121-131, 1984) gav anledning til en række mere usædvanlige observationer af andre fuglearter. Udover vores egne iagttagelser er her medtaget bidrag fra deltagere i andre miljøundersøgelser, der pågår i området (Henning Thing pers. medd.). En mere detaljeret gennemgang af de ornitologiske observationer kan findes i rapporterne J. Madsen & D. Boertmann: Undersøgelser af gæs i Jameson Land 1982, og J. Madsen et al.: Undersøgelser af gæs i Jameson Land 1983 (Zoologisk Museum og Grønlands Fiskeri- og Miljøundersøgelser, 1982 hhv. 1984). Lokalitetsnavne nævnt i det følgende er angivet på kort i de tre omtalte publikationer.

Grågås *Anser anser*. En adult sammen med 17 Kortnæbbede Gæs *Anser brachyrhynchus* på Konstabelpynt i Hurry Fjord, den 20. aug. 1983. To adulte flyvende over Coloradodal den 6. aug. 1984. Dette er første observationer fra Grønland.

Snegås *Anser caerulescens*. To adulte, at dømme efter størrelsen formentlig underarten *A. c. atlanticus*, sås i en flok fældende Bramgæs *Branta leucopsis* og Kortnæbbede Gæs på Kjøveland under en tælling fra fly den 15. juli 1983. Arten er sjælden i Østgrønland (F. Salomonsen, Grønlands Fauna, Gyldendal 1981), men er truffet flere gange før i Scoresby Sund området (H. Meltofte, Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 70: 107-122, 1976).

Krikand *Anas crecca*. Et ynglefund fra Coloradodal, hvor en hun sås med 6 ællinger den 6. aug. 1984 (H. Thing). Arten ses jævnligt i området (personalet på Mesters Vig, pers. medd.) og der er tidligere gjort et ynglefund ved Hurry Fjord (N. O. Jensen, Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 76: 147, 1982).

Pibeand *Anas penelope*. En han i eclipsedragt holdt til i en sø på Heden i perioden 19. juli til 16. aug. 1983, en del af tiden sammen med to Spidsænder *Anas acuta*. I 1984 sås en hun i samme sø den 30. juni. Arten er tidligere blot truffet én gang i Jameson Land (A. B. Hall & R. N. Waddingham, Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 60: 186-197, 1966), mens den optræder som en fåtallig gæst i Sydøstgrønland (Salomonsen 1981)

Spidsand *Anas acuta*. Arten er set regelmæssigt på Heden alle tre år, både hanner og hunner og flere gange afslæede fugle. Største samlede antal er fire (to par). I 1984 sås en meget urolig hun under omstændigheder, som stærkt tydede på ynglen, men sikre beviser kunne desværre ikke findes. Observationerne kan tyde på, at islandske (?) fugle i mindre antal foretager fældningstræk til Østgrønland, og at arten måske yngler ustadigt i Jameson Land.

Hjejl *Pluvialis apricaria*. I 1973 blev arten fundet ynglende i det sydlige Jameson Land (J. de Korte, Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 69: 129-144, 1975), men i vores undersøgelsesområder på vestsiden af Jameson Land har vi kun set få omstrejfende fugle. Derimod konstaterede H. Thing i 1984, at der på Kjøveland var en bestand på 8-10 par. Egentligt ynglebevis blev ikke fundet, men fuglene viste aflednings- og territorialadfærd. I samme område fandt A. B. Hall (Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 60: 175-185, 1966) tegn på, at arten ynglende i 1962.

Strandhjejl *Pluvialis squatarola*. En knap udfarvet fugl (hun eller 2. kalenderår) holdt til ved en dam på Heden i juli 1983. Senere sås en anden fugl (mindre udfarvet) her den 6. aug. 1983. I 1984 sås atter en fugl i samme område, i en flok Islandske Ryler *Calidris canutus* den 26. juli. Arten er tidligere kun registreret én gang i Østgrønland (Salomonsen 1981).

Lille Regnspøve *Numenius phaeopus*. På Heden i det vestlige Jameson Land fandtes en mindre ynglende bestand, som i juli/aug. 1983 blev optalt til 11 par. Alle år sås dununger, og i hele vores arbejdsperiode sås hvert år stærkt yngleurolige og territoriale fugle. Arten er desuden set længere nordpå på Heden omkring Gurreholm og på Kjøveland. Ynglehabitatet er flade, frodige dværgbuskheder med mange småkær og damme, gennemskåret af større og mindre elve, i en højde af 50-70 meter over havet og 10-15 km fra kysten. Fuglene er af den europæiske underart *N.p. phaeopus*.

Arten har hidtil været kendt som regelmæssig sommergæst (Meltofte 1976) eller som mulig ynglefugl (Hall & Waddingham 1966) i Jameson Land, og det kan derfor ikke overraske, at den nu er fundet ynglende.

Sabinemåge, Jameson Land
1982. Foto: David Boertmann.

Sabinemåge *Larus sabini*. Arten er set fåtalligt, men regelmæssigt i området, især langs vestkysten af Jameson Land og ved damme på Heden. I 1982 sås et par med en stor dununge i et område, hvor desuden opholdt sig en flok på 35 ikke-ynglende fugle. I juli 1983 var her 4 territoriale par og ingen ikke-ynglende, og i 1984 sås et enkelt par sammen med 8 ikke-ynglende fugle. I juni 1984 sås arten i småflokke inde i landet ved damme og elve, men forsvandt igen ved månedens udgang. Ynglefundene er de første i Jameson Land og de hidtil sydligste i Østgrønland.

Bemærkelsesværdig er observationen af en 1-årig fugl (2. kalenderår), som sås i en ugestid pri. juli 1983. Denne aldersklasse formodes, på dette tidspunkt, at være i vinterkvartererne på den sydlige halvkugle (S. Cramp & K.E.L. Simmons (red.), *The Birds of the Western Palearctic*, Vol. 3, Oxford Univ. Press, 1982.)

En del af de her omtalte arter er givetvis af islandsk oprindelse, og det er vores formodning, at intensive ornitologiske undersøgelser i Jameson Land vil kunne afsløre flere islandske arter som regelmæssigt forekommende og måske tilmed som fåtallige eller ustadige ynglefugle.

Summary: Rare birds in Jameson Land, East Greenland, 1982-84

A number of rare birds were seen in Jameson Land during the summers 1982, 1983 and 1984. Greylag Geese seen in 1983 and 1984 are the first records from Greenland. Whimbrels have been proved to breed in Greenland for the first time; in all three years a population of at least 11 pairs was found in a restricted area. Sabine's Gull was found as a new breeding bird in Jameson Land: in 1982 one pair, in 1983 four pairs and in 1984 one pair. In the same area up to 35 non-breeders were counted in 1982, and in July 1983 a second-year bird was seen. Two Snow Geese were seen in July 1983. Pintails have been seen regularly, suspected breeders as well as a few flightless, moulting birds. The Teal was found breeding for the second time in the area. The Wigeon was seen both in 1983 and 1984, and the Grey Plover twice in 1983 and once in 1984. A new breeding area for the Golden Plover was found in Kjøveland.

David Boertmann, Jesper Madsen, Chr. Ebbe Mortensen
Zoologisk Museum, Universitetsparken 15,
2100 København Ø

The early days of Ross's Gull *Rhodostethia rosea* in Greenland

To many people the first Ross's Gull ever encountered was the one shot by James Clark Ross 23 June 1823 at Arlagruk on the Melville Peninsula, arctic Canada (W.E. Parry, *Journal of a second voyage for the discovery of a North-West Passage from the Atlantic to the Pacific*, 1824). This is, however, not true since a specimen brought back from West Greenland by the mineralogist Karl Ludwig Giesecke was presented to the Hofmuseum in Vienna already in 1818 (H. Saunders, *Proc. Zool. Soc. London* 14: 208-209, 1878; H. Winge, *Meddr Grønland* 21(1): 199-200, 1898). In the museum catalogue it was entered by the

curator, professor Carl Schreiber, under the name *L. collaris*, obviously meaning *Larus collaris*. Had that name been properly published it would have had precedence before *Larus roseus/Rhodostethia rosea* (MacGillivray 1824 (Mem. Wernerian Nat. Hist. Soc. 5: 249) and 1842 (Manual British Orn. 2: 252)).

Giesecke's bird, now at the Naturhistorisches Museum in Vienna (skin no. 38769, Fig. 1), is in full adult plumage - although today without any trace of the pink colour left. There is no date on the label, but it can not have been collected later than 1813, the year when Giesecke left Greenland. My guess is that

the Vienna bird was shot at Kangeq near Godhavn, Disko, on Sunday 2 May 1813. That day Giesecke (Meddr Grønland 35: 451-452, 1910) took part in whale hunting off the ice edge, and he ends his description of the hunt with the following sentence: -- 'Eine kleine Mäwenart (*Kejukik*, *Kejukungoak* genant), sonst hier selten, fand sich dieses Frühjahr in Menge ein. Sie nistet nicht im Lande.' Giesecke knew the Kittiwake *Rissa tridactyla* very well, so the only reasonable alternative to Ross's Gull would be Sabine's Gull *Larus sabini*. But that species does not arrive in Greenland until the end of May or early June (F. Salomonsen, Fuglene på Grønland, 1967; K. Lambert, Handbuch der Vögel Mitteleuropas 8(I): 197-222, 1982), and as Giesecke's entry implies that *kejukik* had been seen also before 2 May, Sabine's Gull can be excluded. True enough, Bertelsen (Meddr Grønland 33(4): 85, 1905), in his treatise on Greenlandic bird names, put *kejukungoak* (*Krejogingoak*) under Sabine's Gull, but without any proof. He simply noted that as *kejukungoak* means 'a less well developed gull' it was probably used for Sabine's Gull as compared with the Kittiwake (in Danish: ' -- der betyder en mindre vel udviklet Maage, og som vel kan tænkes brugt om *Larus sabini* i sammenligning med *Larus tridactylus*').

Kejukungoak did in fact appear already 1780 in Otto Fabricius' 'Fauna Groenlandica' (Det Grønlandske Selskabs Skrifter 6: 143-144, 1929), under the scientific name *Larus cinerarius*. The latter name referred to a small gull described by Linnaeus, but which can not be clearly identified today (e.g. Linnaeus (Gmelin), Systema Naturae I/2: 597, 1788). The description given by Fabricius, who stated that the species was rare in Greenland and who had himself only seen one individual, is simply: A gull with bluegray back and a dark patch behind the eyes (in Danish translation from the latin text: 'En Maage med graablaa Ryg og en mørk Plet bag Øjnene'). Helms, in his comments following Fabricius' text, stated that it was impossible to identify the species

from such a meagre description. This is of course reasonably true, but it has to be borne in mind that (1) Linnaeus' description of *Larus cinerarius* referred to a small gull, (2) that Fabricius' short description fits an adult Ross's Gull in winter plumage much better than any other gull and (3) that Fabricius clearly documented that he knew the Kittiwake and its different plumages well.

According to Petersen (Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 22: 76-90, 1928) *kejukungoak* was also mentioned by H.C. Glahn 1771, in his comments on David Crantz's 'Historie von Grønland' published in 1765 (H.C. Glahn, Anmærkninger over de tre første Bøger af Hr. David Crantzes Historie om Grønland, 1771).

In conclusion, it seems not unlikely that the bird which would later become known as Ross's Gull was rather well known in West Greenland long before Ross himself met it in the Canadian arctic 1823. This should be much easier to accept for us today, with our rather extensive knowledge of the species distribution and wanderings (C. Hjort, Handbuch der Vögel Mitteleuropas 8(I): 180-196, 1982), than it was for e.g. Bertelsen and Helms when they wrote their contributions. In those days Ross's Gull was in many respects an almost imaginary bird. Its breeding areas in Siberia were not found until 1905, the very year when Bertelsen published his paper on the Greenlandic bird names.

Gerhard Regnéll kindly translated some latin texts, Kaj Kampp commented upon a draft manuscript and Herbert Schifter showed me Giesecke's bird.

Resumé: Rosenmågens tidlige dage i Grønland

En Rosenmåge *Rhodostethia rosea*, som blev skudt af James Clark Ross på Melvillehalvøen i arktisk Canada i sommeren 1823, anses normalt som det af videnskaben først kendte eksemplar. Der findes imidlertid et skind på det naturhistoriske museum i Wien, som blev indsamlet i Vestgrønland senest i 1813 af mineralogen Giesecke. Sandsynligvis stammer skindet fra omegnen af Godhavn på Disko, hvor en lille måge, som grønlænderne kaldte *kejukik*, ifølge Giesecke oprådte i stort tal i foråret 1813. Dette grønlandske navn forekommer allerede i Otto Fabricius' 'Fauna Groenlandica' fra 1780, med en kort beskrivelse som passer godt på en adult Rosenmåge i vinterdragt. Ja, allerede i en kommentar af Glahn fra 1771 til David Crantz' 'Historie von Grønland' fra 1765 forekommer navnet *kejukungoak*. Så det er ikke usandsynligt, at Rosenmågen var forholdsvis velkendt i Vestgrønland længe inden James Clark Ross kom på skudhold af én i Nord-Canada i 1823 - selv om tidligere forfattere har haft svært ved at tro det p.g.a. det skær af mystik, der har omgærdet denne art.

Christian Hjort
Hessle, Munkarp
S-243 00 Höör, Sweden

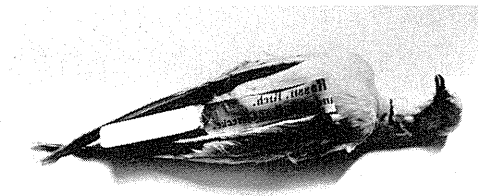

Fig. 1. The Giesecke specimen of Ross's Gull *Rhodostethia rosea* at the Naturhistorisches Museum in Vienna. Probably collected near Godhavn, Disko, West Greenland 2 May 1813.
Gieseckes Rosenmåge på Naturhistorisk Museum i Wien. Sandsynligvis skudt ved Godhavn på Disko 2. maj 1813.

Bælte-stødfisker *Ceryle alcyon* i Godhavn, Vestgrønland, 1983

I perioden 1981-83 arbejdede jeg på Arktisk Station i Godhavn med de varme kilders vegetation. Foruden de botaniske studier blev der også tid til fugleobservationer, hvoraf en enkelt fortjener nærmere omtale.

Den 29. september 1983 var jeg på vej langs Røde Elv til nogle varme kilder i Blæsedalen. Ved de store vandfald et par kilometer nordøst for byen bemærkede jeg en temmelig stor, blågrå fugl, der med karakteristiske, uregelmæssige vingeslag fløj i skjul i en nærliggende elvdal. Dens store hoved, hvide halsbånd, rødlige underside og kraftige næb var meget iøjnefaldende. Finn Salomonsen (Fuglene på Grønland, Rhodos, København 1967) beskriver Bælte-stødfiskeren således: »En meget stor isfugl, med blågrå overside og brystbælte, iøvrigt hvid, hunnen med et rødbrunt brystbælte (bag det blågrå bælte) fortsættende sig ud på kropsiderne; næbbet sort. Totallængde 32-36 cm«. Det røde skær på undersiden viser, at den observerede fugl er af hunkøn.

Flere steder på de næsten lodrette klipper var der gødningsstriber som tegn på, at fuglen havde holdt til her et stykke tid. Jeg observerede den igen de følgende 2 dage, samt den 4. og 7. oktober, hvor den til slut fløj vestpå i stor højde. Ved alle lejligheder var den helt tavs.

I løbet af den nævnte periode var det blevet en del koldere, og de fleste søer var tilfrosset i begyndelsen af oktober. Ved vandfaldet var der dog stadig åbent vand, og fuglen havde her mulighed for at fange småørreder. Det lykkedes desværre ikke at se fuglen fouragere. Den er i stand til at fiske på ternemanér, direkte fra luften.

I Grønland er Bælte-stødfiskeren tidligere truffet to gange (Salomonsen 1967; skindene findes på Zoolo-gisk Museum, København):

En gammel hun, Søndre Isortoq, Sukkertoppen, maj 1932.

En ung hun, Sermilik, Nanortalik, november 1945.

Bælte-stødfiskeren er udbredt fra det mellemste Alaska tværs over den skovbærende del af Canada til det mellemste Labrador. Mod syd når den til det sydligste USA. Der er to nærtstående underarter, der dog ikke anerkendes af alle: *C. a. alcyon* fra det meste af det nævnte område, og *C. a. caurina*, der er en anelse større, og som findes i British Columbia og det vestligste USA.

Bælte-stødfiskeren er en tilfældig gæst i det vestlige Europa.

Summary: Belted Kingfisher *Ceryle alcyon* in Godhavn, W Greenland, 1983

A Belted Kingfisher, observed at several occasions between 29 Sep. and 7 Oct. 1983 near Godhavn (69°15' N, 53°33' W), is the third record from Greenland.

Jon Feilberg
Botanisk Museum
Gothersgade 130
1123 København K